

BİR YILIN ARDINDAN HATAY VE ADIYAMAN: DURUM RAPORU

Giriş

Genç Hayat Vakfı, hiçbir ayırım gözetmeksizin, insan odaklı yaklaşımı merkeze alarak 11-18 yaş grubu çocuk ve ergenlerin eğitime erişimlerini, hayata katılımlarını ve psikososyal iyi oluşlarını desteklemek için faaliyetlerini sürdürmektedir. Ergenlik dönemi; fiziksel, bilişsel, psikolojik ve sosyal alanlarda hızlı bir değişim ve gelişim sürecinin yaşandığı, ergenlerin yoğun ve karmaşık duyguları deneyimlediği zorlayıcı bir dönemdir. Ergenlik döneminin getirmiş olduğu tüm bu zorlu deneyimlerin yanı sıra, deprem gibi travmatik bir olayı deneyimlemenin ve afet sonrasında zorlu yaşam koşullarına maruz kalmanın, ergenler üzerinde çok daha yıkıcı etkileri bulunmaktadır. Genç Hayat Vakfı, afet sonrası faaliyetlerini planlarken, ergenlerin psikososyal iyi oluşlarını destekleyecek, psikolojik sağlamlıklarını güçlendirecek ve baş etme becerilerini geliştirecek önleme ve müdahale çalışmalarına yer vererek “ergen odaklı yaklaşımla” aksiyon almaktadır.

Genç Hayat Vakfı, ergen odaklı yaklaşımı temel alarak ergenlik dönemi öncesi, ergenliğe geçiş ve ergenlik dönemi olmak üzere, 6-9, 10-13 ve 14-17 yaş grubu çocuk ve ergenlere yönelik çeşitli faaliyetler sürdürmektedir. Bu kapsamda, çocuk ve ergenlerin gelişim düzeylerine ve yaş gruplarına uygun psikososyal destek çalışmaları, sosyal beceri (soft-skill) eğitimleri, sportif faaliyetler, kültür-sanat etkinlikleri ve bilişim-kodlama eğitimleri gerçekleştirilmektedir. Ayrıca, ergenlerle temas halinde olan tüm aktörleri güçlendirmek amacıyla ebeveynler, öğretmenler ve kamu kurumu çalışanlarına yönelik eğitsel faaliyetler yürütülmektedir.

¹Çevik, G. B. (2023). Afet (travma) psikolojisi. Afetlerde Eğitim ve Yönetimi, 7.

²Latuperissa G.R, Rumaolat W, Susanti I, Soulissa F.F. A Systematic Review of the Effect of Social Support on Post-Traumatic Stress Disorder in Post-Earthquake Adolescents. Jurnal Ners, Special Issues. 2020;135-141.

Durum Raporu Ne Anlatıyor?

Genç Hayat Vakfı olarak Hatay ve Adıyaman'da Doç. Dr. Ersin Uygun moderatörlüğünde gerçekleştirdiğimiz açık oturumların çıktıları ile oluşturulan durum raporu, Adıyaman ve Hatay'daki depremin üzerinden geçen bir yılda yaşanan olayları, ortaya çıkan sorunları, riskleri ve iyi örnekleri kapsamlı bir şekilde analiz ederek, bölge halkının acil durumlar karşısındaki mevcut durumunu ve karşılaştığı zorlukları ele almaktadır. Rapor, depremin ardından bölge halkının yaşam kalitesini doğrudan etkileyen barınma, sağlık, eğitim ve ruh sağlığı gibi temel yaşam alanlarında karşılaşılan durumları detaylı bir şekilde inceler. Özellikle geçici barınma koşullarının yetersizliği, kalıcı konutların inşaa süreçlerindeki aksamalar, sağlık altyapısının yıkıma uğraması ve eğitim faaliyetlerinin kesintiye uğraması gibi konular, bölgede yaşayan insanların karşılaştığı başlıca zorluklar arasında yer almaktadır. Ayrıca, depremin psikolojik etkileri ve sosyal yapı üzerindeki derin izler, raporda önemli bir yer tutmaktadır. Bunun yanı sıra, bölgedeki bireylere umut olan iyi uygulama örnekleri ve ilgili sorun alanlarında gerçekleştirilmeye başlanan çalışmalara da yer verilmiştir. Bu rapor, ilgili tüm taraflar için değerli bir kaynak olup, bölge halkının dayanıklılığını artırma ve daha hızlı toparlanma süreçlerini destekleme amacı taşımaktadır.

Doç. Dr. Ersin Uygun Kimdir?

Gerçekleştirilen açık oturumların moderatörlüğünü üstlenen Doç. Dr. Ersin Uygun, Türkiye'de travma ve afet alanında uzman bir psikiyatrist ve akademisyendir. 2011 yılında Ege Üniversitesi Tıp Fakültesinden mezun olan Uygun, hemen ardından psikiyatri ihtisasına başlamıştır. 2012-2020 yılları arasında İstanbul'daki Bakırköy Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde çalışmıştır. Ayrıca, 2017-2020 yılları arasında İstanbul Bilgi Üniversitesinde yarı zamanlı öğretim üyesi olarak görev yapmış ve 2020 yılı itibarıyla Bilgi Üniversitesinin Travma ve Afet Ruh Sağlığı Yüksek Lisans Programında öğretim üyeliğine devam etmektedir.

HATAY

Doç. Dr. Ersin Uygun'un moderatörlüğünde Hatay'da gerçekleştirilen açık oturum, deprem sonrası yaşanan sorunları, bölge halkının ihtiyaçlarını ve iyi uygulama örneklerini derinlemesine incelemek için düzenlenmiştir. Bu rapor, katılımcıların paylaşımlarına dayanarak Hatay'da mevcut durumu ve karşılaşılan başlıca zorlukları detaylı bir şekilde analiz etmektedir. Hatay'da Genç Hayat Vakfı Toplum Merkezinde gerçekleştirilen açık oturum, katılım sağlayan 61 kişi ile yaklaşık 3 saat sürmüştür. Aşağıda oturumlar sırasında katılımcıların yaşadığı ve dile getirdiği sorun alanları ele alınarak rapor haline getirilmiştir.

1. Barınma

Geçici Barınma Koşulları: Hatay'da insanların birçoğu depremin etkileri sebebiyle geçici barınaklarda yaşamaktadır. Konteyner kentlerde yaşam koşullarıyla ilgili dile getirilen sorunlar arasında öne çıkan başlıklar mahremiyet, alan yetersizliği ve ısı yalıtımı olmuştur.

1. "Depremden sonra evimizi kaybettik ve şu anda geçici bir konteynerde yaşıyoruz. Kış aylarında konteynerlerin ne kadar soğuk olduğunu tahmin bile edemezsiniz."
2. "Geçici barınaklarda yaşamak zorundayız ve burada özellikle yazın sıcak, kışın ise soğuk nedeniyle yaşam koşulları çok zorlaşıyor. İnsanlar birbirine çok yakın kaldığı için özel hayatımıza saygı kalmadı."
3. "Evimiz ağır hasarlı ve yıkılacak mı bilmiyorum. Şu anda mahkemelik. Konteynerde yaşıyoruz ve eşim bize ev inşa etmeye çalışıyor. Liseye giden çocuklarım, sürgün gibi bir halada bir teyzede kalıyorlar. Çok zor oluyor bizim için."

Kalıcı Konutların İnşa Süreci: Kalıcı konutların inşa süreci ve tahsisi konusundaki belirsizlikler, bölge halkı arasında endişe ve korku duygularını artırmaktadır. Hatay'da depremden etkilenen insanların, kalıcı bir çözüm ve daha stabil bir yaşam arayışı içinde olduğu görülmektedir. Bunların yanında, kalıcı konutların inşasının ve kura süreçlerinin başlamış olması bölge halkının bir kısmında olumlu etkiler uyandırdığı gözlemlenmiştir.

1. "Yeni evlerin inşası çok yavaş ilerliyor ve biz hala ne zaman taşınacağımızı bilmiyoruz. Bu belirsizlik, bizi daha da stresli ve umutsuz hale getiriyor."
2. "Bizim evimiz üç katlı müstakil bir ev. Yerinde dönüşüm için başvurduk ama hala bekliyoruz. Herhangi bir sonuç yok ve evin bulunduğu bölge şu an rezerv alan ilan edildi. Biz artık kendimiz inşa etmek istiyoruz ama yine de yapamıyoruz. Devlet desteğini de istemiyoruz, yeter ki kendi evimiz olsun ama onu da yapamıyoruz."

3. “Bizim de evimiz yıkıldı üç katlı bir binaydı, altında kalanlar oldu, Allah rahmet eylesin, e-Devlet üzerinden baktığımda TOKİ’de ev çıktı. Kurada da çıktı. Yapım sürecinin bitmesini bekliyoruz.”

2. Sağlık

Hastalıkların Artışı: Deprem sonrası ortaya çıkan sağlık sorunları arasında cilt hastalıkları, bulaşıcı hastalıklar ve ruh sağlığı sorunlarının yer aldığı görülmektedir. Ortak kullanım alanlarının yetersiz hijyeni, bu tür sağlık problemlerinin yayılmasına zemin hazırlamaktadır.

1. “Hijyen koşullarının kötü olması, özellikle ortak kullanım alanları sebebiyle, cilt hastalıkları ve bulaşıcı hastalıkların yayılmasına neden oluyor. Çocuklar ve yaşlılar bu durumdan en çok etkilenenler.”
2. “Ciddi bir uyuz salgını var, tedavi oluyoruz fakat tekrar nüksediyor çünkü konteyner kentlerde ortak çamaşır makineleri kullanılıyor. Makineler düzenli bir şekilde ilaçlanmıyor. Bu yüzden uyuz vakası çok arttı. Bunun önüne geçilmesi gerektiğini düşünüyorum.”

Sağlık Hizmetlerine Erişim: Sağlık altyapısındaki yetersizlikler, depremden zarar gören hastane binaları ve ulaşım sorunları, sağlık hizmetlerine erişimin önünde ciddi engeller oluşturmaktadır. Özellikle kırsal kesimlerde yaşayanlar için sağlık hizmetlerine ulaşım daha da zor hale gelmektedir. Bunların yanı sıra, bazı katılımcıların, sağlık hizmetlerine dair olumlu paylaşımları ve sağlık çalışanlarının yoğun ilgilerine dair memnuniyetleri dikkat çekmiştir.

1. “Muayene olacağımız zaman hastanelerden zor randevu alıyoruz, her branştan sadece bir doktor oluyor.”
2. “Birkaç gün önce eşim baş dönmesiyle uyandı, yeni açılan hastaneye gittik. O gün içerisinde bütün tahliller yapıldı. MR ve tomografi çekildi. Bütün tahlilleri yaptım. Bizimle çok ilgilendiler, çok iyidiler.”
3. “Koluma platin takıldı. Hatay’a döndüğüm zaman Samandağ Sahra Hastanesinde muayene oldum. Kocaeli’ndeki doktor fizik tedavi önerdi ama ben Hatay’da fizik tedavi hizmetine erişemedim. Bu yüzden evde kendi kendime egzersiz yapmak durumunda kaldım.”
4. “Deprem günü düştüm ve kolumda lif kopması oldu, kızım da deprem sırasında ayağını kırdı. Buradaki hiçbir hastanede muayene olamadı. İskenderun Sahra Hastanesinde benimle ve kızımınla çok iyi bir şekilde ilgilenip muayene ettiler.”
5. “Bulduğumuz bölgede herkes bitlenmişti, şu an çok dikkat ediyoruz çünkü biliyorsunuz ki çok çabuk bulaşıyor. Düzenli olarak dağıtılması gerektiğini düşünüyorum. Şu an sınıfta bir kişi de olsa herkese geliyor. Ne kadar özenli olsak da illaki bulaşıyor. Bir kişiden bahsetmiyorum gerçekten herkeste bit var. Ben alıyorum

kullanıyorum ama gerçekten bütçeyi çok zorluyor. Sürekli almamız ve kullanmamız gerekiyor. Fiyatları çok yüksek.”

3. Eğitim

Eğitime Erişim: Hasar gören okullar, öğretmen değişiklikleri ve taşınma süreçleri, eğitimin sürdürülebilirliği önünde büyük engeller oluşturmuştur. Eğitim altyapısının yetersizliği, ders çalışma alanlarının yetersizliği öğrencilerin motivasyonlarını düşürmekte ve akademik başarılarını olumsuz etkilemektedir. Ancak, konteyner kentlerdeki kütüphane ve ders çalışma alanları gibi iyi uygulamalar, eğitime erişim başlığında bahsedilen olumlu örnekler arasında yer almıştır.

1. “Okullarımız yıkıldı ve çocuklarımız, geçici sınıflarda eğitim görmek zorundalar. Onlar için bu durum çok zorlayıcı, derslerine odaklanmakta güçlük çekiyorlar.”
2. “Öğretmenler sürekli değişiyor, bu da çocukların eğitim sürekliliğini olumsuz etkiliyor. Yeni gelen öğretmenler, önceki öğretmenlerin bıraktığı yerden devam etmekte zorlanıyor.”
3. “Mesela, bizim konteyner kentte (Tayfur Sökmen) bir kütüphane var ve orada çocuklar ders çalışıyor.”
4. “1999 depreminde KPSS’ye hazırlanan gençlere destek programları ile yardımcı olunmuş. Şimdi de aynı şey yapılabilir. Şu an çocuklar kendi imkanlarıyla ders çalışmaya çalışıyor. Elektrik kesintileri fazla ve internet problemleri yaşanıyor. Okullar çok kalabalık, nitelikli eğitim yok. Ders çalışacak ortam yok. Devam eden artçı depremlerden ötürü konsantre olamıyorlar.”

Öğrenci Motivasyonu: Depremin yarattığı psikolojik etkiler ve eğitime erişimde yaşanan problemler; öğrencilerin motivasyonlarının azalmasına ve geleceğe yönelik hedef belirlemede zorlanmalarına neden olmaktadır. Bu durum, uzun vadede gençlerin kariyer süreçlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Bunun yanı sıra, katılımcılar arasında üniversite sınavlarında başarılı olan öğrencilerin de bulunuyor olmasının, diğer katılımcılar açısından da umut vadeder nitelikte olduğu gözlemlenmiştir.

1. “Okulların yıkılması çocuklarımızın eğitimine büyük zarar verdi. Öğretmenler değişti, derslikler azaldı, çocuklarımızın motivasyonu düştü.”
2. “Şu an arkadaşlarım olsun, kuzenlerim olsun sınava hazırlanıyorlar ama ek çalışma yapabilecekleri dershaneler çok az veya çok pahalı. Kaynak kitapların fiyatları çok yüksek olduğu için herkes kendi imkanlarıyla çalışıyor fakat bu da yetersiz kalıyor.”
3. “Çocuklar bu duruma çok üzülüyorlar. Ders çalışamıyorlar. Kalabalık aileler arasında, dar alanlarda ders çalışmak mümkün değil. İnternet sorunu ve şebeke sorunu var. Çalışmak isteseler de çalışamıyorlar.”
4. “Deprem sonrasında sınava hazırlanarak Samsun’da mühendislik fakültesi kazandım.”

4. Ruh Sağlığı

Psikolojik Travmalar: Deprem sonrası süreçte yaşanan toplumsal ve bireysel travmalar ile birlikte çocuklar ve yetişkinlerde yaygın olarak travma sonrası stres bozukluğu, kaygı bozuklukları ve depresyon gibi psikolojik sorunlar gözlemlenmiştir. Bu durum, bireylerin günlük işlevselliklerini ve yaşam kalitelerini önemli ölçüde etkilemektedir.

1. “Çocuklarım çok içe kapanık oldular. Dışarda hiçbir etkinlikleri yok. Okula gidip okuldan dönüyorlar. Bütün gün konteyner kentteler ve dışarı çıkmak istemiyorlar. Depremden sonra insanlarla olan iletişimleri çok azaldı.”
2. “İki tane çocuğum var. On yaşında çocuğum bana sürekli depremle ilgili sorular soruyorlar. Artçı olur mu? Deprem olsa ne olur? Onlarda bence bir travma oldu. İçine kapanma oldu.”
3. “Bizim mahallemizde tehlikeli binalar, sokaklar var. Benim çocuğum 3 yaşında biz o sokaktan geçtiğimizde ‘duvar yıkılacak, dikkat edelim’ diyor.”
4. “Depremden sonra herkes bir şekilde etkilendi ama özellikle çocuklarımız... Uyku sorunları, aşırı kaygı ve sürekli bir korku hali içindeler. Profesyonel yardım almak zorundayız.”

Psikososyal Destek İhtiyacı: Deprem sonrası süreçte toplumda artan ruh sağlığı sorunlarına yönelik destek ihtiyacı artmıştır. Bireylerin ve ailelerin psikolojik iyi oluşlarını artırmaya yönelik psikososyal destek programları, psikoterapi hizmetleri ve kriz müdahale ekiplerinin sağladığı hizmetler, bu travmalarla başa çıkma sürecinde kritik bir rol oynamaktadır. Tüm bu psikolojik zorlanmalara rağmen, depremden etkilenen bireylerin, kendileri için sağlanan psikososyal hizmetlere katılımları ve kendi iyi oluşlarına katkı sağlayacak etkinlikler üretmelerinin psikolojik sağlamlıklarına olumlu yansıdığı gözlemlenmiştir.

1. “Genç Hayat Vakfı olmasa çocuklarımız kendini toparlayamayacak. Etkinlik olarak haftada bir kere bile olsa, zor ikna etsem de gönderiyorum biraz açılışlar istiyorum biraz toparlıyorlar gibi ama eski neşeleri yok keşke daha çok olsa.”
2. “Şu an bulunduğum ortamda çok güzel komşular edindim kardeşten öte olduk, yediğimiz içtiğimiz ayrı gitmiyor, birbirimize güvенеbiliyor ve çocuklarımızı birbirimize bırakabiliyoruz. Ben eşimden görmediğimi komşumdan gördüm. Sağ olsun doğum günümde pastamı getirdi doğum günümü kutladı.”
3. “Samandağ’da Halk Eğitim konusunda hiç eksik olmadı ve sürekli kurs açılıyor. İpek Dokuma Kursunda bizler beraberdik. Sonra ikinci kurs geldi. Şimdi burada bu kurstan arkadaşlarımla karşılaştım.”
4. “Hocam ben tavuk beslemeye başladım. Onlarla konuşuyorum. Sabahları günaydın diyorum. İyi ki varsınız tavuklarım diyorum. Bazen gülüyorum kendime.”
5. “Biz bir koro ekibine girdik depremden hemen sonra. Gülbahar Halk Korosu olarak biz bunu yetim çocuklara destek amacıyla yaptık. Birçok konserlere katıldık ve elde ettiğimiz gelirlerin o çocuklara gitmesine çok mutlu olduk.”

5. Çocuk ve Ebeveyn İlişkileri

Aile İçi Dinamikler ve Etkileşimler: Depremin yol açtığı stres ve travma, aile içi ilişkilerde gerginliklerin artmasına neden olmuştur. Ebeveynlerin ve çocukların birbirleriyle olan etkileşimleri, sıklıkla değişen duygusal durumlar ve artan psikolojik baskılar altında zorlanmaktadır. Çocukların güvenliği ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanması, ebeveynler için öncelikli hale gelmiştir. Katılımcıların, çocuklarının ve kendilerinin duygusal ihtiyaçlarını karşılamayı öncelik haline getirmesi ve buna yönelik destek mekanizmaları oluşturmaları dikkat çekmektedir.

Deprem sonrası karşılaşılan maddi ve manevi zorluklar, ebeveynlerin çocuklarına karşı tutumlarında değişikliklere yol açmıştır. Bazı ebeveynler, koruyucu ve destekleyici bir rol oynarken, diğerleri stres altında daha otoriter veya uzak bir tavır sergileyebilmektedir. Bu durum, çocuklar üzerinde ek baskılar yaratmakta ve onların sosyal iletişim becerilerini etkilemektedir.

1. “Deprem sonrası yaşadığımız maddi ve manevi zorluklar, aile içinde iletişimimizi ve etkileşimimizi kötü yönde etkiledi. Ebeveyn olarak çocuklarımızın ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanıyoruz.”
2. “Çocuğum 7 yaşında. Babasına el kol hareketi yapıyor. Bizden ayrılmayı istemiyor, deprem olacak diye korkuyor.”
3. “Biz kendi kendimize iyi geliyoruz destek oluyoruz iyi ki birlikte iyileşiyoruz. Teması öğrendik, birbirimize sarılmayı öğrendik. Birbirimize iyi gelmeyi öğrendik.”

ADIYAMAN

Adıyaman'da gerçekleştirilen açık oturum, Doç. Dr. Ersin Uygun liderliğinde, deprem sonrası yaşananları derinlemesine değerlendirmek ve toplumun ihtiyaçlarını belirlemek için düzenlenmiştir. Bu rapor, katılımcıların ifadelerine ve gözlemlenen zorluklara dayanarak Adıyaman'da mevcut durumu ve karşılaşılan sorunları kapsamlı bir şekilde analiz etmektedir.

Adıyaman'da Genç Hayat Vakfı Toplum Merkezinde gerçekleştirilen açık oturuma katılan 46 kişi ile yaklaşık 3 saat sürmüştür. Aşağıda oturumlar sırasında katılımcıların yaşadığı ve dile getirdiği sorun alanları ve iyi uygulamalar ele alınarak rapor haline getirilmiştir.

1. Barınma

Geçici Barınma Koşulları: Depremden sonra Adıyaman'da yaşayan insanların çoğu geçici barınaklarda, özellikle konteyner kentlerde yaşamaktadır. Bu yerleşim yerleri, yaşam alanı olarak birçok gereklilikten yoksundur. Sık sık dile getirilen sorunlar arasında alan yetersizliği, depolama alanının olmaması, ısı yalıtımı ve mahremiyet bulunmaktadır. Özellikle soğuk kış aylarında ısıtma, yaz aylarında ise soğutma kapasitesinin yetersiz olması problem teşkil etmektedir.

1. "Her konuda zorluk yaşıyoruz. Yemek yapabilmek için eşyaları çıkarıyoruz ki aradığım eşyayı bulabileyim."
2. "Konteyner çok küçük. Dolaplara ihtiyacımız var. Çocuklarım daha çok zorlanıyor."
3. "Yağmur yağdığında ayakkabılarımızı nereye koyacağımız konusunda sorun yaşıyoruz."
4. "Banyo, duşakabin şeklinde ve çok küçük. Yağmur yağdığı zaman sular her yere dağılıyor."
5. "Konteyner kentte temizlik sorunu yaşıyoruz. Etraf temizlenmiyor. Çöpleri alıyorlar ama temizlik yok."
6. "Çocuklarımı içim rahat bir şekilde dışarıya çıkaramıyorum. Konteynerler kalabalık ve tanımadığımız birçok kişi var."

Kalıcı Konutların İnşası: Kalıcı konutların inşa süreci, hız ve verimlilik açısından ilerlemektedir. Bu durum, belirsizlik ve güvensizlik hislerini artırarak, toplumda stres ve endişe seviyesini yükseltmektedir. Özellikle aileler, daha kalıcı ve stabil bir yaşam arayışı içinde olup mevcut durumdan duydukları memnuniyetsizliği ifade etmektedirler.

1. "Konteynerde kalmak için 5 yıl veriyorlar. Ama konteynerler dayanmayacak gibi"

2. Sağlık

Sağlık Hizmetlerine Erişim: Deprem, Adıyaman'ın sağlık hizmetlerini oldukça olumsuz bir şekilde etkilemiştir. Enkaz altında kalan sağlık tesisleri ve zarar gören ekipmanlar nedeniyle sağlık hizmetlerine erişimde önemli engeller ortaya çıkmıştır. Ulaşımında yaşanan sorunlar özellikle kırsal bölgelerdeki vatandaşların hastanelere ulaşımını zorlaştırmaktadır. Acil durumlar için yeterli tıbbi desteğin olmaması, kronik hastalıkları olan bireyler için tedavi sürekliliğini tehlikeye atmaktadır.

1. “Ben enkazda kaldım. Dizlerimde menisküs yırtığı var. Hastaneye gidebilmek için otobüse binmem ve bunun için de uzunca yürümem gerekiyor. Dolmuşlar yarım saatte bir geliyor. Geldiğinde de çok kalabalık oluyor. Ulaşım için kamu kurumlarına bildirdik. Henüz bir değişim yok. Ulaşım ile ilgili desteğe çok ihtiyacımız var.”
2. “Hastane çok uzak. Kendi aracımız yok. 2 tane vasıta değiştirerek hastaneye gidebiliyoruz. Depremden önce kendi aracım vardı ama şu an çok zorlanıyoruz.”
3. “8 yaşında kızım var. Vücudunda cilt problemi var. Aracımız yok, hastaneye gitmekte zorlanıyoruz.”

Hastalıkların Artışı: Adıyaman'da deprem sonrası süreçte öne çıkan sağlık sorunları arasında cilt hastalıkları ve bulaşıcı hastalıklar bulunmaktadır. Ortak kullanım alanlarının yetersiz hijyeni, bu tür sağlık problemlerinin yayılmasına zemin hazırlamaktadır.

1. “Özellikle şu çok önemli. Çamaşır makinelerini ortak alanda kullanıyoruz. Bulaşıcı hastalıklar (uyuz gibi) var. 3 makineyi elliye yakın konteyner kullanıyor. Aile hekimindeki hekimlerle görüştük. Uyuz hastalığının çoğaldığını söyledi. Keşke çamaşır makinelerini bize verseler. Kendi evimizde olsa. Tedirginliğimiz geçer.”

3. Eğitim

Eğitime Erişim: Deprem, eğitim hizmetlerini olumsuz yönde etkilemiştir. Fiziksel olarak hasar gören okullar, öğretmen değişiklikleri ve taşınma süreçleri; eğitimde sürdürülebilirlik açısından büyük engeller oluşturmuştur. Bu durum, öğrencilerin motivasyonunu düşürmekte ve onların akademik başarısını olumsuz yönde etkilemektedir. Özellikle konteyner kentlerde yaşayan öğrenciler için uygun ders çalışma alanlarının olmaması, eğitimdeki zorlukları daha da artırmaktadır.

1. “Çocuğumun okulu değiştirmek zorunda kaldık. Okula alıştı her şey iyiydi. Öğretmenin tayini çıktı. Çocuğumun okul başarısında düşüş görüldü.”
2. “Depremden sonra okula gidemedi. Birinci sınıfa başladı. Her şey çok güzeldi. Öğretmeni sözleşmeli olduğu için tayini çıktı. Sürekli öğretmeni değişti.”

3. “Benim de oğlum 7.sınıfa gidiyor. Bir kızım bir oğlum var. Kızıma servis imkânı sağladım ama hem anne hem baba olduğum için oğluma servis imkânı sunmaya gücüm yetmiyor. Her sabah 06:30’da bisikletle 15-20 dakikalık mesafeyle okula gidiyor. Okula gitmek istemiyor.”
4. “Çocuğum üniversite sınavına hazırlandığı için taşınabilir internet aldık. Aylık 1000 liranın üstünde ödememiz oluyor. Ona rağmen sorun yaşıyoruz. Ayrıca çocuğum rahat ders çalışsın diye küçük çocuğumla dışarıya çıkıyoruz. Komşuya gidiyoruz.”

Öğrenci Motivasyonu: Deprem sebebiyle ortaya çıkan psikolojik yakınmalar, öğrencilerin motivasyonunu ve akademik performansını olumsuz yönde etkilemektedir. Öğrenciler arasında görülen motivasyon eksikliği, uzun vadeli eğitim ve kariyer hedeflerine ulaşmalarını zorlaştırmaktadır. Katılımcılar, öğrencilerin akademik ilgisizliğinin ve başarısızlığının, onların gelecekteki fırsatlarını sınırlayabileceğiyle ilgili endişe duymaktadırlar.

1. “Benim de 13 yaşında bir kızım var. Depremden önce de hırçın bir çocuktü. Depremden sonra çok hırçın olmaya başladı. Akademik başarısında düşüş var. Genç Hayat Vakfında psikolojik destek aldık. Diğer hocalarımız da eğitim süreçleri ile ilgilendiler. Buraya gelmesinin faydasını gördük ama inatçılığı devam ediyor.”
2. “5. sınıfa giden oğlum var. Depremden önce akademik başarısı çok iyiydi. Depremden sonra konteyner kentteki okula gitmeye başladı. Başarısı git gide düştü. Neden böyle oldu dediğimde ‘takdir aldım da ne oldu?’ diyor.”
3. “Hocam benim en büyük sıkıntım internet. Akşamları internet çekmiyor. Çocuğum ders videosu izlemek istiyor. İzleyemiyor. Konteyner kentteki kütüphaneye gidiyor. Ders çalışıyor ama tekrar yapabilmek için video izlemek istiyor.”
4. “Oğlum, ikinci sınıfa gidiyor. Depremden önce dersleri iyiydi. Evden konteynere geçtikten sonra çocuğum daha fazla etkilendi. Öğretmeni bizimle iletişime geçti. Bir sorun olup olmadığını sordu. Akademik başarısı düştü. Bir de sürekli elini ağzına alıyor. Kıyafetlerini ağzına alıyor. Okulda bir sorun olup olmadığını sordum hayır dedi. Karnesi istediği gibi gelmedi.”

4. Ruh Sağlığı

Psikolojik Travmalar ve Psikososyal Destek İhtiyacı: Adıyaman’da deprem sonrası görülen psikolojik tepkiler, özellikle çocuklar ve gençler üzerinde derin etkiler bırakmıştır. Bu etkiler arasında kaygı bozuklukları, travma sonrası stres bozukluğu, uyku problemleri, sosyal izolasyon, depresyon ve öğrenme güçlükleri bulunmaktadır. Toplumsal olarak, bu travmaların üstesinden gelmek için yeterli psikolojik destek ve tedavi imkanlarının sağlanması büyük önem taşımaktadır. Bunun yanı sıra bölge halkının, sağlanan psikolojik destek hizmetlerinden genel anlamıyla memnun olduğu ve devam etmesine yönelik talepleri gözlemlenmiştir.

1. “3.5 yaşında oğlum var. Depremden önce yavaş yavaş konuşmaya başlamıştı. Depremden 6 ay sonrasında, artçı depremler olduktan sonra, korkudan konuşamaz duruma geldi. Kekemeliğe başladı. Psikologlarla görüştüm. Devlet hastanesine yönlendirdiler. Devlet hastanesindeki doktor, çocuğun şu an bir travma geçirdiğini, zamanla geçeceğini söylediler ama geçmiyor.”
2. “Hocam bir de psikososyal desteklerin artması iyi oldu. Toplum olarak birbirimizi daha iyi anlayabiliyoruz. Psikososyal destek oturumlarının daha fazla olması bizim için iyi olur.”
3. “Aynı şeyi ben de yaşıyorum. 3.5 yaşındaki çocuğum da depremden sonra hem konuşma hem de işitme sorunu yaşıyor. Deprem anında yaşadıklarını çok net hatırlıyor. ‘Yağmur yağıyordu. Babam elimden tuttu. Dışarıya çıktık.’ Şeklinde her şeyi anlatıyor. Çocuğum çok hareketliydi. Depremden sonra içine kapandı. Yanımdan hiç ayrılmak istemiyor.”
4. “Köyde babamlarla yaşıyor. Aile Sosyal Hizmetler Müdürlüğünden birkaç kez destek aldı. Şöyle ki, ailesinden bahsetmek istemiyor. Annesine ‘o kadın’, babasına ‘o adam’ şeklinde ifadeleri oluyor.”
5. “Ben de aynı şeyleri söyleyeceğim. 12 yaşında bir kızım var. Depremden önce de sorunlar vardı ama depremden sonra çok daha kötü oldu. O süreçte kafasına taşlar düşüyordu. Çok etkilendi. Ben de kızımı psikolojik destek alması için Genç Hayat Vakfı’na gönderiyorum. Buradaki çalışanlara çok teşekkür ederim. Psikoloğunuz çok ilgilendi bizimle. Çok etkisi oldu. En başta istemeyerek geldi. Kaç defa aradı hocamız. Sonrasında ben de kendisiyle geldim. Bir kez geldi. Bir derken üç oldu. Şimdi severek geliyor. Çok etkisini gördük. İnatçılığı noktasında ben de sıkıntı yaşıyorum.”
6. “4.5 yaşında oğlum var. Enkazda kızımı kaybettim. Oğlum sürekli ablasını istiyor. Sürekli onu arıyor. Nasıl bir açıklama yapıldığı soruldu. Bir şey diyemiyorum. Kendim de sürekli deprem olacaktım gibi hissediyorum. Uyumakta zorlanıyorum. 4-5 gün enkazda kızımın çıkmasını bekledik. Sürekli aklıma geliyor.”

Sonuç

Hatay ve Adıyaman'daki açık oturumlar sonucunda hazırlanan durum raporu, depremin ardından bir yıl geçmiş olmasına rağmen, her iki bölgenin de ortak sorunlarla karşı karşıya olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda her iki bölgenin farklı güçlü yönlerini ve iyileşme çabalarını da ortaya koymaktadır. Bu durum, iki bölgenin halkının da karşılaştıkları zorluklarla baş etme güçlerini yansıtmaktadır.

Her iki bölgede de geçici barınma koşullarının yetersizliği, sağlık hizmetlerine erişimdeki zorluklar, eğitime erişimde yaşanan eşitsizlikler ve ruh sağlığı sorunları öne çıkan ortak sorunlar arasında yer almıştır. Geçici barınma alanlarındaki alan yetersizliği, mahremiyet eksikliği ve yetersiz ısı yalıtımı, her iki bölgedeki katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Kalıcı konutların inşası süreciyle ilgili belirsizlik ve endişeler, özellikle Hatay'da daha fazla vurgulanmış ancak bu süreçte elde edilen olumlu gelişmelerin de katılımcılara umut vermekte olduğu görülmektedir. Sağlık alanında, her iki bölgede de benzer sorunlar ve olumlu örnekler gözlemlenmiştir. Hastalıkların artışı, özellikle ortak kullanım alanlarının yetersiz hijyen koşulları nedeniyle her iki bölgede de önemli bir endişe kaynağıdır. Bununla birlikte, sağlık çalışanlarının özverisi ve yeni açılan sağlık tesislerinin olumlu etkileri, her iki bölgede de memnuniyetle karşılanmıştır.

Eğitimde, hem Adıyaman hem de Hatay'daki öğrenciler, eğitime erişimde benzer zorluklarla karşılaşmıştır. Ancak, konteyner kentlerdeki kütüphane ve ders çalışma alanları gibi iyi uygulamalar, eğitime erişimde olumlu örnekler olarak öne çıkmıştır. Öğrencilerin eğitim başarıları ve geleceğe dair umutları, her iki bölgede de toplulukları motive etmektedir.

Ruh sağlığı ve psikososyal destek ihtiyacı, her iki bölgede de önemli bir konu olmuştur. Deprem sonrası travmalar, çocuklar ve gençler üzerinde derin etkiler bırakmış olsa da bu alanda sağlanan psikososyal destek programları ve kriz müdahale ekiplerinin hizmetleri, toplulukların dayanıklılığını artırmaya katkıda bulunmuştur.

Sonuç olarak, Adıyaman ve Hatay'daki durum raporları, depremin ardından geçen bir yılda ortaya çıkan ortak ve bölgeye özgü sorunları kapsamlı bir şekilde analiz etmiştir. Aynı zamanda, her iki bölgenin iyileşme sürecindeki olumlu yönlerini ve iyi uygulama örneklerini de ortaya koymuştur. Bu raporlar, bölge halkının dayanıklılığını artırma ve daha hızlı toparlanma süreçlerini destekleme açısından değerli bir kaynak sunmaktadır. Özellikle barınma, sağlık, eğitim ve psikososyal destek alanlarındaki iyileştirmeler, toplulukların daha hızlı iyileşmesine ve normal yaşamlarına dönmelerine olanak sağlayacaktır.

**Bu raporun ortaya çıkmasını sağlayan,
Adıyaman ve Hatay Toplum
Merkezlerimizde gerçekleştirdiğimiz açık
oturum kayıtlarını Spotify'da
aşağıdaki QR kodları telefonunuza
okutarak dinleyebilirsiniz.**

ADİYAMAN

HATAY

Yeşilce Mah. Yunus Emre Cad. Dalgıç Sok.
No:1/4 Kağıthane / İstanbul
T +90 212 277 46 51-52 F +90 212 323 42 89
www.genchayat.org